

“Azametli bahtsız bir
kıt’anın, şanlı tali’siz bir
devletin, değerli sahipsiz
bir kavmin reçetesi;
ittihad-ı İslâmdır.”

Bediüzzaman Said Nursî

Bundan on sene evvel Tiflis’e gittim. Şeyh Sanan tepesine çıktım, dikkatle temaşa ediyordum. Bir Rus yanıma geldi. Dedi: “Niye böyle dikkat ediyorsun?”

Dedim: “Medresemın plânını yapıyorum.”

Dedi:

“Nerelisin?”

“Bitlisliyim” dedim.

Dedi: “Bu Tiflis’tir.”

Dedim: “Bitlis, Tiflis, birbirinin kardeşidir.”

Dedi: “Ne demek?”

Dedim: “Asya’da, âlem-i İslâmda üç nur, birbiri arkası sıra inkişafa başlıyor. Sizde birbiri üstünde üç zulmet inkişafa başlayacaktır. Şu perde-i müstebidane yırtılacak, takallüs edecek. Ben de gelip burada medresemi yapacağım.”

Dedi: “Heyhat! Şaşarım senin ümidine.”

Dedim: “Ben de şaşarım senin aklına. Bu kışın devamına ihtimal verebilir misin? Her kışın bir baharı, her gecenin bir neharı vardır.”

Dedi: “İslâm parça parça olmuş.”

Dedim: “Tahsile gitmişler. İşte Hindistan, İslâmın müstaid bir veledidir; İngiliz mekteb-i idadisinde çalışıyor. Mısır, İslâmın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor. Kafkas ve Türkistan, İslâmın

*Ey Müslüman,
aldanma,
başını indirme!
Paslanmış
bîhemtâ bir elmas,
daima mücellâ
cama müreccahtır.
Zahiren olan
İslâmiyetin zaafı,
şu medeniyet-i
hazıranın, başka
dinin hesabına
hizmet etmesidir.
Halbuki şu
medeniyet suretini
değiştirmesi
zamanı hulûl
etmiştir. Suret
değişirse, kazıye
bilâkis olur.*

iki bahadır oğullandır; Rus mekteb-i harbiyesinde talim alıyor. İlâ âhir... “Yahu, şu asılzade evlât, şehadetnamelerini aldıktan sonra, herbiri bir kıt’a başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyetin bayrağını âfâk-ı kemâlâtta temevvüc ettirmekle, kader-i Ezelinin nazarında, feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”

İşte hikâyemin yarısı bu kadar...

Neme lâzım ve nefsi nefsi dediren halet-i ruhiyeyi, bir temsille beyan edeceğim.

Felekzede, perişan, fakat asil bir aşiretten bir cesur adamla, talihi yaver, feleği müsait, diğer bir aşiretten bir korkakla bir yerde rastgelirler. Müfahare, münazara başlar.

Evvelki adam başını kaldıır, aşiretinin zelil olduğunu görür, izzet-i nef-sine yediremez. Başını indirir, nefesine bakar, bir derece ağır görür. Eyvah, o vakit “Neme lâzım, işte ben, işte ef’âlim” gibi şahsiyatla yaralanmış gururu feryada başlar. Veyahut o aşiretten çekilip veya asılsızlık gösterip, başka aşirete intisap eder.

İkinci adam başını kaldırdıkça aşiretinin mefahiri gözünü kamaştırır, hiss-i gururunu kabartır. Nefsine bakar, gevşek görür. İşte o vakit, hiss-i fedakârî fikr-i milliyet uyanır! «Aşiretime kurban olayım» der.

Eğer bu temsilin remzini anladınsa, şu müsabaka ve mücadele meydanı olan bu cihan-ı ibrette, bir müslim, meselâ bir Hıristiyan veya bir Kürt, bir Rum ile mânen hissiyatları mübareze-i hamiyette mukabele ve muvazeneyle tezahür etse, temsilin sırrını göreceksin. Lâkin şu tefavüt, herkesin zannettiği gibi değildir. Belki zahirperestlik ve sathîlik ve galat-ı histen gelmiştir.

Ey Müslüman, aldanma, başını indirme! Paslanmış bîhemtâ bir elmas, daima mücellâ cama müreccahtır. Zahiren olan İslâmiyetin zaafı, şu medeniyet-i hazıranın, başka dinin hesabına hizmet etmesidir. Halbuki şu medeniyet suretini değiştirmesi zamanı hulûl etmiştir. Suret değişirse, kazıye bilâkis olur. Nasıl şimdide kadar bidayetinde söylenildiği gibi, nerede Müslüman varsa, Hıristiyana nispeten bedevî, medeniyete karşı müstenkif ve soğuk davranır ve kabulünde ıstırap çeker, suret değişse başkalaşır.

إِنَّمَعِ الْمُسْلِمُونَ ۞ كَلِّ اتَّهَرَبَاتِ

SAİD NURSÎ (r.h.)

Sünubat: 82-86

Rüyanın zeyli

Rüya hacda sükût etti. Çünkü, hacın ve ondaki hikmetin ihmali, musibeti değil, gazap ve kahrı celb etti. Cezası da keffâretü’z-zünub değil, kessâretü’z-zünub oldu. Hacın bahusus taarrüfle tevhid-i efkârî, teavünle teşrik-i me-saiyi tazammun eden içindeki siyaset-i âliye-i İslâmiye ve maslahat-ı vâsia-i içtimaiyenin ihmaldidir ki, düşmana milyonlarla İslâmı, İslâm aleyhinde istih-dama zemin ihzar etti.

İşte Hint, düşman zannederek, halbuki pederini öldürmüş, başında otur-muş bağıyor.

İşte Tatar, Kafkas, öldürülmesine yardım ettiği şahıs, biçare valideleri ol-

duğunu, “ba’de harabi’l-Basra” anlıyor. Ayak ucunda ağlıyorlar.

İşte Arap, yanlışlıkla kahraman kardeşini öldürüp, hayretinden ağlamayı da bilmiyor. İşte Afrika, biraderini tanımayarak öldürdü, şimdi vâveylâ ediyor.

İşte âlem-i İslâm, bayraktar oğlunu gâfletle bilmeyerek öldürmesine yardım etti, valide gibi saçlarını çekip âh ü fizar ediyor.

Milyonlarla ehl-i İslâm, hayr-ı mahz olan sefer-i hacca şedd-i rahl etmek yerine, şerr-i mahz olan düşman bayrağı altında dünyada uzun seyahatlar ettirildi. كَأَنَّ الْقُرُورَاتِ تُبْحِجُ الْقَطَرَاتِ كَذَلِكَ نُسَبِّحُكَ يَا كَاغْتَبِرُوا korkaklıkta darb-ı mesel hükümünde olan tavuk, çocukları yanında iken şefkat-i cinsiyesiyle câmusa saldırır. İşte dehşetli bir cesaret...

Hem darb-ı mesel olmuş, keçi, kurttan havfı, ıztırar vaktinde mukavemetle inkılâp eder; boynuzuyla kurdun karnını deldiği vâkidir. İşte harika bir şecaat...

Fitri meyelan, mukavemet-sûzdur. Bir avuç su, kalın bir demir gülle içine atılsa, kışta soğuğa mâruz bırakılsa, meyl-i inbisat demiri parçalar. Evet, şefkatli tavuk cesareti, hamiyetli keçi ıztırarî şecaati gibi fitri bir heyecan, demir güllede su gibi zulmün burudetli husumet-i kâfiranesine maruz kaldıkça herşeyi parçalar. Rus mojikleri buna şahittir.

Bununla beraber imanın mahiyetindeki hârikulâde şehamet, izzet-i İslâmiyenin tabiatındaki âlempesent şecaat, uhuvvet-i İslâmiyenin itibahıyla her vakit mucizeleri gösterebilir.

Birgün olur elbette doğar şems-i hakikat

Hiç böyle müebbed mi kalır zulmet-i âlem?

Sünubat, s. 74

Sual: Dâima İttihad-ı İslâmdan bahsedersin.

Sen bize tarif et.

Cevap: İki Mekteb-i Musibet Şehadetnamesi ismindeki eserimde tarif etmişim. Şimdi ileride o kasr-ı muallânın bir taşını, bir nakşını göstereceğim. İşte, kâbe-i saadetimiz olan ittihad-ı münevver-i İslâmın Hacerü'l-Esved'i, Kâbe-i Mükerrermedir; ve dürrret-i beyzâsı, Ravza-i Mutahharadır; Mekke-i Mükerrermesi, Ceziretü'l-Araptır; medine-i medeniyet-i münevveresi, tam hürriyet-i şer'iyeyi tatbik eden Devlet-i Osmaniyedir. Eğer İslâmiyet milliyetini ve İttihad-ı İslâmın taşını ve nakşını istersen, işte bak: (1) Hayâ ve hamiyetten neşet eden civanmerdâne humret; (2) hürmet ve merhametten tevellüd eden mâsumane tebessüm; (3) fesâhat ve melâhattan hasıl olan ruhânî halâvet; (4) aşk-ı şebâbiden, şevk-i bahârîden neşet eden semâvî neşe; (5) hüzn-ü gurûbîden, ferah-ı sehharîden vücuda gelen melekûti lezzet; (6) hüsn-ü mücerreden, cemâl-i mücellâdan tecelli eden mukaddes ziyet; bir-biriyle imtizac edip, ondan çıkan levn-i nuranî ancak o şark ve garbın kab-ı kavseyni olan kâbe-i saadetinin tâk-ı muallâsının kavs-ı kuzahının elvan-ı seb'asının lâcivert levninin timsali, belki şu levnin manzarası bir derece irae edilebilir. Lâkin ittihad, cehl ile olmaz. İttihad, imtizac-ı efkârdır. İmtizac-ı efkâr, mârifetin şua-ı elektriğiyle olur.

Münazarat, s. 112, 113.

*Kâbe-i saadetimiz
olan ittihad-ı
münevver-i
İslâmın Hacerü'l-
Esved'i, Kâbe-i
Mükerrermedir;
ve dürrret-i
beyzâsı, Ravza-i
Mutahharadır;
Mekke-i
Mükerrermesi,
Ceziretü'l-
Araptır; medine-i
medeniyet-i
münevveresi,
tam hürriyet-i
şer'iyeyi tatbik
eden Devlet-i
Osmaniyedir.*

Nur talebelerinin
ve İhvan-ı
Müslimîn
Cemiyetinin
gerçi maksatları,
hakaik-i Kur'âniye
ve imaniyeye
hizmet ve ittihad-ı
İslâm dairesinde
Müslümanların
saadet-i
dünyeviye ve
uhreviyelerine
hizmet etmektedir;
fakat Nur
talebelerinin beş
altı cihetle farkları
var.

[Bağdat'ta çıkan ed-Difa gazetesinin muharriri
İsa Abdülkadir'in Arabî makalesinin tercümesi.]

Bağdat'ta çıkan ed-Difa gazetesi Risale-i Nur talebelerinden bahisle diyor ki:

Türkiye'deki Nur talebelerinin İhvan-ı Müslimîn cemiyeti ile alâkaları nedir, ne münasebeti var? Hem farkları nedir? Türkiye'deki Nur talebeleri, Mısır'da ve bilâd-ı Arapta İhvan-ı Müslimîn namında ittihad-ı İslâma çalışan cemiyetler gibi müstakil cemiyet midirler? Ve onlar da onlardan mıdır? Ben de cevap veriyorum ki:

Nur talebelerinin ve İhvan-ı Müslimîn Cemiyetinin gerçi maksatları, hakaik-i Kur'âniye ve imaniyeye hizmet ve ittihad-ı İslâm dairesinde Müslümanların saadet-i dünyeviye ve uhreviyelerine hizmet etmektedir; fakat Nur talebelerinin beş altı cihetle farkları var:

Birinci fark : Nur talebeleri siyasetle iştiğal etmez, siyasetten kaçıyorlar. Eğer siyasete mecbur olsalar, siyaseti dine âlet yapıyorlar, tâ ki siyaseti dinsizliğe âlet edenlere karşı dinin kudsîyetini gösterebilirler. Siyasî bir cemiyetleri asla mevcut değil.

İhvan-ı Müslimîn ise, memleket ve vaziyet sebebiyle siyasetle, din lehinde iştiğal ediyorlar ve siyasî cemiyet de teşkil ediyorlar.

İkinci fark : Nurcular, Üstadlarıyla içtima etmiyorlar ve etmeye de mecbur değiller. Kendilerini Üstadlarıyla içtimaa mecburiyet hissetmiyorlar. Ders almak için beraber bulunmaya lüzum görmüyorlar. Belki koca bir memleket bir dershane hükmünde, Risale-i Nur kitapları onların eline geçmekle, üstad yerine onlara bir ders verir. Herbir risale, bir Said hükmüne geçer.

Hem ellerinden geldiği kadar ücretsiz istinsah ederler. Muhtaçlara mukabelesiz veriyorlar ki, okusunlar ve dinlesinler. Bu suretle büyük bir memleket büyük bir dershane hükmünde oluyor.

İhvan-ı Müslimîn ise, umumî merkezlerde müşid ve reisleriyle görüşmek ve emirler ve dersler almak için ziyaretine giderler. Ve o umumî cemiyetin şubelerinde de o büyük üstadla ve naibleriyle ve vekilleri hükmündeki zatlarla yine görüşürler, ders alırlar, emir alırlar.

Hem umumî merkezlerde çıkan ceride ve mecellelerin fiyatını verip, alıp, onlardan ders alıyorlar.

Üçüncü fark : Nur talebeleri, aynen, âli bir medresenin ve bir üniversite darülfünununun talebeleri gibi, ilmî muhabere vasıtasıyla ders alıyorlar. Büyük birvilâyet bir medrese hükmüne geçer. Birbirini görmedikleri, tanımadıkları ve uzak oldukları halde birbirine ders veriyorlar ve beraber ders okuyorlar. Amma İhvan-ı Müslimîn ise, memleketleri ve vaziyetleri iktizasıyla mecelleleri ve kitapları çıkarıyorlar, aktar-ı âleme neşrediyorlar; onunla birbirini tanıyıp ders alıyorlar.

Dördüncü fark : Nur talebeleri, bu zamanda ve bugünde ekser bilâd-ı İslâmiyede intişar etmişler ve çoklukla vardırırlar. Bu intişarlarında ayrı ayrı hükümetlerde buldukları halde hükümetlerden izin almaya muhtaç olmuyorlar ki, tecemmu' edip toplansınlar ve çalışsınlar. Çünkü, meslekleri siyaset ve cemiyet olmadığından hükümetlerden izin almaya kendilerini mecbur bilmiyorlar.

Amma İhvan-ı Müslimîn ise, vaziyetleri itibarıyla siyasete temas etmeye ve cemiyet teşkiline ve şubeler ve merkezler açmaya muhtaç bulduklarından, buldukları yerlerdeki hükümetten icazet ve ruhsat almaya muhtaçtırlar. Ve Nurcular gibi bilinmiyor değiller. Ve bu esas üzerine, kendilerine umumî merkezleri olan Mısır'da, Suriye'de, Lübnan'da, Filistin'de, Ürdün'de, Sudan'da, Mağrib'de ve Bağdat'ta çok şubeler açmışlar. Beşinci fark : Nur talebeleri içinde çok muhtelif tabakalar var. Yedi sekiz yaşındaki, camilerde Kur'ân okumak için elifbâyı ders almakta olan çocuklardan tut, tâ seksen, doksan yaşındaki ihtiyarlara varıncaya kadar kadın erkek, hem bir köylü, hammal adamdan tut, tâ büyük bir vekile kadar ve bir neferden büyük bir kumandana kadar taifeler Nurcularda var. Bütün Nurcuların bu çok taifelerinin umumen bütün maksatları, Kur'ân-ı Mecîdin hidayetinden ve hakaik-i imaniye ile nurlanmaktan ibarettir. Bütün çalışmaları ilim ve irfan ve hakaik-i imaniyeyi neşretmektir. Bundan başka birşeyle iştigal ettikleri bilinmiyor. Yirmi sekiz seneden beri dehşetli mahkemeler dessay ve kıskanç muarızlar, bu kudsî hizmetten başka onlarda bir maksat bulamadıkları için onları mahkûm edemiyorlar ve dağıtmıyorlar. Ve Nurcular, müşterileri ve kendilerine taraftarları aramaya kendilerini mecbur bilmiyorlar. "Vazifemiz hizmettir, müşterileri aramayız. Onlar gelsinler bizi arasınlar, bulsunlar" diyorlar. Kemiyete ehemmiyet vermiyorlar. Hakikî ihlâs taşıyan bir adamı, yüz adama tercih ediyorlar. Amma İhvan-ı Müslimîn ise: Gerçi onlar da Nurcular gibi ulûm-u İslâmiye ve marifet-i İslâmiye ve hakaik-i imaniyeye temessük etmek için insanları teşvik ve sevk ediyorlar; fakat vaziyet, memleket ve siyasete temas iktizasıyla, ziyadeleşmeye ve kemiyete ehemmiyet veriyorlar, taraftarları arıyorlar. Altıncı fark : Hakikî ihlâslı Nurcular, menfaat-i maddiyeeye ehemmiyet vermedikleri gibi, bir kısmı, âzamî iktisat ve kanaatle ve fakirü'l-hal olmalarıyla beraber, sabır ve insanlardan istiğna ile ve hizmet-i Kur'âniyede hakikî bir ihlâs ve fedakârlıkla; ve çok kesretli ve şiddetli ehl-i dalâlete karşı mağlûp olmamak içinve muhtaçları hakikate ve ihlâsa dâvet etmekte bir şüphe bırakmamak için ve rızâ-yı İlâhîden başka o hizmet-i kudsiyeyi hiçbirşeye âlet etmemek için, bir cihette hayat-ı içtimaiye faydalarından çekiniyorlar. Amma İhvan-ı Müslimîn ise: Onlar da hakikaten maksat itibarıyla aynı mahiyette oldukları halde, mekân ve mevzu ve bazı esbap sebebiyle, Nur talebeleri gibi dünyayı terk edemiyorlar. Azamî fedakârlığa kendilerini mecbur bilmiyorlar. İsa Abdülkadir

•••

Bağdat'ta çıkan, ehemmiyetli, siyasî bir ceride olan ed-Difa gazetesinin muharriri İsa Abdülkadir diyor ki:

Nur talebelerinin mürşidi olan Bediüzzaman Said Nursi hakkında ed-Difa gazetesini okuyanlar benden soruyorlar. "Türkiye'deki Nur talebelerinden ve Üstadları olan Said Nursî'den bize malûmat ver" diyorlar. Ben de bunlar hakkında kısa bir cevap vereceğim. Çünkü, Üstadın, Nurun ve Nur talebelerinin Araplarda hakkı olduğu için, Araplar onlardan ciddi bahsetsinler. Zira, İslâmiyetin madde-i esasiyesi olan Araplar Risale-i Nur'dan ziyadesiyle fayda görmeye başlamışlar.

Bu Nur talebeleri, Risale-i Nur'la hem Türkiye'de, hem bilâd-ı Arabda komünistliğe karşı muhkem bir sed teşkil ediyorlar.

Bediüzzaman Said Nursî hakkında ed-Difa gazetesini okuyanlar benden soruyorlar. "Türkiye'deki Nur talebelerinden ve Üstadları olan Said Nursî'den bize malûmat ver" diyorlar. Ben de bunlar hakkında kısa bir cevap vereceğim. Çünkü, Üstadın, Nurun ve Nur talebelerinin Araplarda hakkı olduğu için, Araplar onlardan ciddi bahsetsinler.

Nur talebeleriyle
Nur risaleleri
ve onların bu
büyük hizmet-i
Kur'âniyeleri
Demokrat
Hükûmetinin bir
büyük hasenesidir
ki, mübarek
âlem-i İslâmdaki
hareket-i İslâmiye
bu hükûmet-i
demokrasiyi
takdir ve tahsinle
karşılıyor.

.....

Risale-i Nur ise, öyle geniş bir mikyasa intişar ediyor ki, değil yalnız Türkiye'de ve bilâd-i İslâmiyede, hattâ ecnebilerde de iştiyakla istenilir oluyor. Ve Nurun talebelerinin şevklerini hiçbir şey kıramıyor.

İşte, Nur talebeleriyle Nur risaleleri ve onların bu büyük hizmet-i Kur'âniyeleri Demokrat Hükûmetinin bir büyük hasenesidir ki, mübarek âlem-i İslâmdaki hareket-i İslâmiye bu hükûmet-i demokrasiyi takdir ve tahsinle karşılıyor. Bütün Irak ahali-i Müslimesi ki, Arap, Türk, Kürt, İran, bu İslâmi hizmeti ve kudsi mücahedeyi kemâl-i ferahla karşılıyorlar. Ve Türkiye'deki Türk kardeşlerimiz, garbın yanlış tesiratlarına karşı bunlarla mukavemet gösteriyorlar kanaatindedirler.

İsa Abdülkadir
Emirdağ Labikası 390

Yedinci Cinayet: İşittim: İttihad-ı Muhammedi (asm) namıyla bir cemiyet teşekkül etmiş. Nihayet derecede korktum ki, bu ism-i mübarekin altında bazılarının bir yanlış hareketi meydana gelsin. Sonra işittim: Bu ism-i mübareki bazı mübarek zevât, (Süheyl Paşa ve Şeyh Sâdık gibi zatlar) daha basit ve sırf ibadete ve Sünnet-i Seniyyeye tebaiyete nakletmişler. Ve o siyasi cemiyetten kat-ı alâka ettiler, siyasete karışmayacaklar. Lâkin tekrar korktum, dedim: Bu isim umumun hakkıdır, tahsis ve tahdit kabul etmez. Ben nasıl ki dindar müteaddit cemiyete bir cihetle mensubum. Zira maksatlarını bir gördüm. Kezâlik, o ism-i mübareke intisap ettim. Lâkin tarif ettiğim ve dahil olduğum ittihad-ı Muhammedinin (asm) tarifi budur ki:

Şarktan garba, cenuptan şimale uzanan bir silsile-i nurânî ile merbut bir dairedir. Dahil olanlar da bu zamanda üç yüz milyondan ziyadedir. Bu ittihadın cihetülvahdeti ve irtibatı, tevhid-i İllâhîdir. Peyman ve yemini, imandır. Müntesipleri, kâlû belâdan dahil olan umum mü'minlerdir. Defter-i esmaları da Levh-i Mahfuzdur. Bu ittihadın nâşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiyedir. Günlük gazeteleri de, ilâ-i kelimetullahı hedef-i maksat eden umum dinî gazetelerdir. Kulüp ve encümenleri, câmi ve mescidler ve dinî medreseler ve zikirhanelerdir. Merkezi de Haremeyn-i Şerifeyndir. Böyle cemiyetin reisi, Fahr-i Âlemdir. Ve mesleği, herkes kendi nefsiyle mücahede, yani ahlâk-ı Ahmediye (asm) ile tahallük ve sünnet-i Nebeviyeyi ihyâ ve başkalarına da muhabbet ve -eğer zarar etmezse- nasihat etmektir. Bu ittihadın nizamnâmesi sünnet-i Nebeviye ve kanunnamesi evamir ve nevâhî-i şer'iyedir. Ve kılıçları da berâhin-i katıdır. Zira, medenilere galebe çalmak ikna iledir, icbar ile değildir. Taharrî-i hakikat, muhabbet iledir. Husumet ise, vahşet ve taassuba karşı idi. Hedef ve maksatları da, ilâ-yı kelimetullahıdır. Şeriat da, yüzde doksan dokuz ahlâk, ibadet, âhîret ve fazilete aittir. Yüzde bir nispetinde siyasete mütealliktir; onu da ulû'l-emirlerimiz düşünsünler.

Şimdi maksadımız, o silsile-i nurânîyi ihtizaza getirmekle, herkesi bir şevk ve hâşiş-i vicdaniye ile tarik-i terakkîde Kâbe-i kemalâta sevk etmektir. Zira, ilâ-yı kelimetullahın bu zamanda bir büyük sebebi, maddeten terakki etmektir.

İşte ben bu ittihadın efradındanım. Ve bu ittihadın tezahürüne teşebbüs edenlerdenim. Yoksa, sebep-i iftirak olan fırkalardan, partilerden değilim.

Elhasıl: Sultan Selim'e biat etmişim. Onun ittihad-ı İslâmdaki fikrini kabul ettim. Zira, o vilâyat-ı şarkiyeyi ikaz etti. Onlar da ona biat ettiler. Şimdiki şarklılar, o zamanki şarklılardır. Bu meselede seleflerim, Şeyh Cemaleddîn-i Efgânî, allâmelerden Mısır müftüsü merhum Muhammed Abduh, müfrit âlimlerden Ali Suâvi, Hoca Tahsin ve ittihad-ı İslâmı hedef tutan Namık Kemal ve Sultan Selim'dir ki, demiş:

İhtilâf u tefrika endîşesi

Kûşe-i kabrimde hattâ bîkarar eyler beni.

İttihadken savlet-i a'dâyı def'e çaremiz,

İttihad etmezse millet, dağ-dar eyler beni.

Yavuz Sultan Selim

Divan-ı Harb-i Örfî, s. 27-29.

Reddü'l-Evham

(31 Mart 1909)

İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) cemaatine isnad ettikleri dokuz evham-ı fâsideyi reddedeceğim.

Birinci vehim: Böyle nazık bir zamanda din meselesini ortaya atmak münasip görülüyor.

Elcevap: Biz dini severiz. Dünyayı da yine din için severiz.

لَا خَيْرَ فِي الدُّنْيَا إِلَّا بِدِينٍ (Dinsiz dünyada hayır yoktur.)

Saniyen: Madem ki Meşrutiyette hâkimiyet millettedir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyettir. Zira Arap, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lâzların en kuvvetli ve hakikatli revâbit ve milliyetleri İslâmiyetten başka bir şey değildir. Nasıl ki az ihmal ile tevâif-i mülûk temelleri atılmakta ve on üç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i cahiliyeyi ihyâ ile fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...

İkinci vehim: Bu ünvan, tahsisıyla, müntesip olmayanları vehim ve telâşa düşürüyor.

Elcevap: Evvel de söylemiştim. Ya mütalâa olunmamış veya su-i tefehhüme uğramış olduğundan, tekrarına mecbur oldum. Şöyle ki:

İttihad-ı İslâm olan İttihad-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) dediğimiz vakit, umum mü'minlerin mabeyninde bilkuve veya bilfiil sabit olan ittihad murattır. Yoksa, İstanbul ve Anadolu'daki cemaat murad değildir. Amma bir katre su da, sudur. Bu ünvandandan tahsis çıkmaz. Tarif-i hakikisi şöyledir:

Esas temeli, şarktan garba, cenuptan şimale mümte'd ve merkezi Haremeyn-i Şerifeyn ve cihet-i vahdeti tevhid-i İlâhî; peyman ve yemini imân; nizamnamesi, sünnet-i Ahmediye (aleyhissalâtü vesselâm); kanunamesi, evâmir ve nevâhî-i şer'îye; kulüp ve encümenleri, umum medâris, mesâcid ve zevâyâ; o cemiyetin ilelebed ve muhalled naşir-i efkârı, umum kütüb-ü İslâmiye ve her vakit naşir-i efkârı başta Kur'ân ve tefsirleri (ve bu zamanda bir tefsiri, Risale-i Nur) ve i'lâ-yı kelimetullahı hedef ve maksat eden umum dinî ve müstakim ceraiddir. Müntesibîni, umum mü'minlerdir. Reisi de Fahr-i Âlemdir (aleyhissalâtü vesselâm).

Şimdi istediğimiz nokta, mü'minlerin teveccühleri ve teyakkuzlarıdır.

Madem ki Meşrutiyette hâkimiyet millettedir. Mevcudiyet-i milleti göstermek lâzımdır. Milletimiz de yalnız İslâmiyettir. Zira Arap, Türk, Kürt, Arnavut, Çerkez ve Lâzların en kuvvetli ve hakikatli revâbit ve milliyetleri İslâmiyetten başka bir şey değildir. Nasıl ki az ihmal ile tevâif-i mülûk temelleri atılmakta ve on üç asır evvel ölmüş olan asabiyet-i cahiliyeyi ihyâ ile fitne ikaz olunmaktadır. Ve oldu gördük...

Asıl mü'min
hakkıyla hürdür.
Sâni-i Âleme abd
ve hizmetkâr olan,
halka tezellüle
tenezzül etmemek
gerektir. Demek,
ne kadar imana
kuvvat verilse,
hürriyet de o
kadar kuvvet
bulur.

Teveccüh-ü umuminin tesiri inkâr edilmez. İttihadın hedefi ve maksadı i'lâ-yı Kelimetullah ve mesleği de kendi nefsiyle cihâd-ı ekber ve başkalarını da irşaddir. Bu mübarek heyetin yüzde doksan dokuz himmeti siyaset değildir. Siyasetin gayri olan hüsn-ü ahlâk ve istikamet ve saire gibi makasid-i meşruaya masruftur. Zira bu vazifeye müteveccih olan cemiyetler pek az, kıymet ve ehemmiyeti ise pek çoktur. Ancak yüzde biri, siyasiyunu irşad tarikiyle siyasete taallük edecektir. Kılıçları, berâhin-i kat'iyedir. Meşrepleri de muhabbet olduğu gibi beyne'l-mü'minîn uhuvvet çekirdeğinde mündemiç olan muhabbete şecere-i tûba gibi neşvünema vermektir.

Hutbe-i Şamiye, s. 97-99.

Altıncı vehim: Bazıları, "Sünnet-i Nebeviyeyi hedef-i maksat eden ittihad-ı İslâm, Hürriyeti tehdit eder ve levâzım-ı medeniyeye münâfidir" diyorlar.

Elcevap: Asıl mü'min hakkıyla hürdür. Sâni-i Âleme abd ve hizmetkâr olan, halka tezellüle tenezzül etmemek gerektir. Demek, ne kadar imana kuvvet verilse, hürriyet de o kadar kuvvet bulur.

Amma hürriyet-i mutlak ise, vahşet-i mutlakadır, belki hayvanlıktır. Tahdid-i hürriyet dahi insaniyet nokta-i nazarından zarurîdir.

Saniyen: Çocukluk tabiatı ile, hevâ ve heves ile aldatıcı zünub ve mesâvi-i medeniyet mehasin zannolunuyor. Halbuki medeniyetin hiçbir hakikatlı mehasini yoktur ki İslâmiyette sarahaten veya zimnen veya iznen o veya daha ahseni bulunmasın!

Salisen: Bazı sefih ve lâübaliler hür yaşamak istemediklerinden, nefs-i emmarenin esaret-i rezilesi altına girmek istiyorlar.

Elhasıl: Şeriat dairesinden hariç olan hürriyet, ya istibdat veya esaret-i nefis veya canavarcasına hayvanlık veya vahşettir. Böyle lâübaliler ve zındıklar iyi bilsinler ki, dinsizlikle ve sefahetle sahib-i vicdan hiçbir ecnebiye kendilerini sevdiremezler ve benzetemezler. Zira mesleksiz ve sefih sevilmmez. Ve bir kadına yakışır, istihsan ettiği libası, erkek giyse maskara olur.

Yedinci vehim: İttihad-ı İslâm cemaati, sair cemiyet-i diniye ile şakku'l-âsâdır. Rekabet ve münaferatı intaç eder.

Elcevap: Evvelâ umur-u uhreviyede haset ve müzahemet ve münakaşa olmadığından, bu cemiyetlerden hangisi münakaşaya, rekabete kalkışsa, ibadette riya ve nifak etmiş gibidir.

Saniyen: Muhabbet-i din saikasıyla teşekkül eden cemaatlerin iki şartla umumunu tebrik ve onlarla ittihad ederiz.

Birinci şart: Hürriyet-i şer'iyeyi ve âsâyişi muhafaza etmektir.

İkinci şart: Muhabbet üzerinde hareket etmek, başka cemiyete leke sürmekle kendisine kıymet vermeye çalışmamak; birinde hatâ bulunsa, müfti-i ümmet olan cemiyet-i ulemâya havale etmektir.

Salisen: İ'lâ-yı Kelimetullahı hedef-i maksat eden cemaat, hiçbir garaza vasıta olamaz. İsterse de muvaffak olamaz. Zira nifaktır. Hakkın hatırı âlidir, hiçbir şeye feda olunmaz.

Hutbe-i Şamiye, s. 103.

Ey bu sözlerimi dinleyen bu Cami-i Emevî'deki kardeşler ve kırk-elli sene sonra alem-i İslam camiindeki ihvan-ı Müslimîn! “Biz zarar vermeyoruz, fakat menfaat vermeye iktidarımız yok, onun için mazuruz” diye özür beyan etmeyiniz. Bu özrünüz makbul değil. Tembelliğiniz ve “Neme lazım” deyip çalışmamanız ve ittihad-ı İslam ile, milliyet-i hakîkiye-i İslamiye ile gayrete gelmediğiniz, sizlere gayet büyük bir zarar ve bir haksızlıktır.

İşte, seyyie böyle binlere çıktığı gibi, bu zamanda hasene, yani İslâmiyetin kudsiyetine temas eden iyilik yalnız işleyene münhasır kalmaz; belki o hasene, milyonlar ehl-i îmana manen faide verebilir, hayat-ı maneviye ve maddiyesinin rabitasına kuvvet verebilir. Onun için, “Neme lazım” deyip kendini tenbellik döşegine atmak zamanı değil.

Ey bu camideki kardeşlerim ve kırk-elli sene sonraki alem-i İslam mescid-i kebîrindeki ihvanlarım! Zannetmeyiniz ki, ben bu ders makamına size nasihat etmek için çıktım. Belki, buraya çıktım; sizden olan hakkımızı dava ediyorum. Yani, küçük taifelerin menfaati ve saadet-i dünyeviyeleri ve uhreviyeleri sizin gibi büyük ve muazzam taife olan Arap ve Türk gibi hakim üstadlarla bağlıdır. Sizin tenbelliğiniz ve fütûrunuz ile, biz biçare küçük kardeşleriniz olan İslam taifeleri zarar görüyoruz. Husûsan ey muazzam ve büyük ve tam intibaha gelmiş veya gelecek olan Araplar! En evvel bu sözler ile sizinle konuşuyorum. Çünkü, bizim ve bütün İslam taifelerinin üstadları ve imamları ve İslâmiyetin mücahidleri sizlerdiniz. Sonra muazzam Türk milleti o kudsi vazifenize tam yardım ettiler. Onun için, tenbellikle günahınız büyüktür. Ve iyiliğiniz ve haseneniz de gayet büyük ve ulvîdir. Husûsan kırk-elli sene sonra, Arap taifeleri, Cemahir-i Müttefika-i Amerika gibi, en ulvî bir vaziyete girmeye, esarete kalan hakimiyet-i İslamiyeyi eski zaman gibi küre-i arzın nisfında, belki ekserisinde tesisine muvaffak olmanızı rahmet-i İlahiyeden kuvvetle bekliyoruz. Bir kıyamet çabuk kopmazsa, inşaallah nesl-i atî görecek.

Sakin kardeşlerim, tevehhüm, tahayyül etmeyiniz ki, ben bu sözlerimle siyasetle iştigal için himmetinizi tahrik ediyorum. Haşa! Hakikat-i İslamiye bütün siyasetin fevkindedir. Bütün siyasetler ona hizmetkar olabilir; hiçbir siyasetin haddi değil ki, İslâmiyeti kendine alet etsin.

Ben kusurlu fehmimle şu zamanda, hey'et-i içtimaiye-i İslamiyeyi, çok çark ve dolapları bulunan bir fabrika sûretinde tasavvur ediyorum. O fabrikanın bir çarkı geri kalsa, yahut bir arkadaşı olan başka çarka tecavüz etse, makinenin mihanikiyeti bozulur. Onun için, ittihad-ı İslamın tam zamanı gelmeye başlıyor. Birbirinizin şahsî kusurlarına bakmamak gerektir.

Bunu da teessüf ve teellüm ile size beyan ediyorum ki: Ecnebilerin bir kısmı, nasıl kıymettar malınızı ve vatanlarımızı bizden aldılar, onun bedeline çürük bir mal verdiler; aynen öyle de, yüksek ahlakımızı ve yüksek ahlakımızdan çıkan ve hayat-ı içtimaiyeye temas eden seciyelerimizin bir kısmını da bizden aldılar, terakkilerine medar ettiler ve onun fiyatı olarak bize verdikleri, sefhane ahlak-ı seyyieleridir, sefhane seciyeleridir.

Tarihçe-i Hayat, s. 86.

*Sakin kardeşlerim,
tevehhüm,
tahayyül
etmeyiniz ki, ben
bu sözlerimle
siyasetle iştigal
için himmetinizi
tahrik ediyorum.
Haşa! Hakikat-i
İslamiye bütün
siyasetin
fevkindedir.
Bütün siyasetler
ona hizmetkar
olabilir; hiçbir
siyasetin haddi
değil ki, İslâmiyeti
kendine alet etsin.*

Türk gibi
Araplarda da
Araplık ve
Arap milliyeti
İslâmiyetle
mezcolmuş ve
olmak lâzımdır.
Hakikî milliyetleri
İslâmiyettir. O
kâfidir. Irkçılık,
bütün bütün bir
tehlike-i azîmdir.

Reis-i Cumbura ve Başvekile,

Kabir kapısında ve seksen küsur yaşında, birkaç hastalıkla hasta bulunan ve ölüme kendini yakın gören bir biçare garip ihtiyar der ki:

Size iki hakikati beyan ediyorum:

Evvelâ: Sizlerin Pakistan ve Irak'la gayet muvaffakiyetkârâne ittifakını, bu millette kemâl-i samimiyetle, sürûr ve ferah ile kazanmanızı bütün ruh-u canımızla tebrik ediyoruz. Bu ittifakınızı, inşaallah 400 milyon İslâmın sulh-u umumiyesine ve selâmet-i âmmenin teminine kat'î bir mukaddeme olarak ruhumda hissettim. Ve namaz tesbihatındaki kuvvetli bir ihtar ile bunu size yazmaya mecbur kaldım.

Otuz kırk seneden beri dünyayı ve siyaseti terk ettiğim halde, şiddetli bir alâka ile bu ihtar-ı kalbînin sebebi: Elli seneden beri imanı kurtarmak için gayet kısa bir yolu bulan ve Kur'an'ın bu zamanda bir mucize-i mâneviyesi olan Risale-i Nur'un Arabistan ve Pakistan'da her yerden daha ziyade tesirâtı olduğu ve makbul olması, hattâ aldığımız habere göre, mahkemece tesbit edilen miktarın üç misli Risale-i Nur'un talebelerinin o havalide bulunmalarıdır. Bu sır için âhir hayatımda kabir kapısında bu netice-i azîmeyi görmek ve beyan etmeye ruhen mecbur oldum.

Saniyen: Irkçılık fikri, Emevîler zamanında büyük bir tehlike verdiği ve hürriyetin başında "kulüpler" suretinde büyük zararı görülmesi ve Birinci Harb-i Umumîde yine ırkçılığın istimaliyle mübarek kardeş Arapların mücahid Türklere karşı zararı görüldüğü gibi, şimdi de uhuvvet-i İslâmiyeye karşı istimal edilebilir ve istirahat-i umumiye düşmanları gizli dinsizler, yine o ırkçılıkla büyük zarar vermeye çalıştıklarına emareler görünüyor. Halbuki, menfi hareketle başkasının zararıyla beslenmek ırkçılığın seciye-i fitrîsi olduğu halde, evvelâ başta Türk milleti dünyanın her tarafında Müslüman olduğundan onların ırkçılıkları İslâmiyetle mezc olmuş, kabil-i tefrik değil. Türk, Müslüman demektir. Hattâ Müslüman olmayan kısmı, Türklükten de çıkmışlar. Türk gibi Araplarda da Araplık ve Arap milliyeti İslâmiyetle mezcolmuş ve olmak lâzımdır. Hakikî milliyetleri İslâmiyettir. O kâfidir. Irkçılık, bütün bütün bir tehlike-i azîmdir.

Sizin bu defaki Irak ve Pakistan'la pek kıymetli ittifakınız, inşaallah bu tehlikeli ırkçılığın zararını def edecek ve dört beş milyon ırkçıların yerine, 400 milyon kardeş Müslümanları ve 800 milyon sulh ve müsâlemet-i umumiyeye şiddetle muhtaç Hıristiyan ve sâir dinler sahiplerininin dostluklarını bu vatan milletine kazandırmaya tam bir vesile olacağına ruhumda kanaat geldiğinden, size beyan ediyorum.

Salisen: Altmış beş sene evvel bir vali bana bir gazete okudu. Bir dinsiz müstemlekât nâzırı Kur'an'ı elinde tutup konferans vermiş. Demiş ki: "Bu İslâmların elinde kaldıkça, biz onlara hakikî hâkim olamayız, tahakkümümüz altında tutamayız. Ya Kur'an'ı sukut ettirmeliyiz veyahut Müslümanları ondan soğutmamız."

İşte bu iki fikirle, dehşetli ifsat komitesi bu biçare fedakâr, mâsum, hamiyetkâr millete zarar vermeye çalışmışlar. Ben de, altmış beş sene evvel bu cereyana karşı, Kur'an-ı Hakîm'den istidmat eyledim. Hakikate karşı kısa bir yol ve bir de pek büyük bir «Dârülfunun-u İslâmiye» tasavvuru ile, altmış beş senedir, âhiretimizi kurtarmak ve onun bir faydası olarak hayat-ı dün-

veviyemizi de istibdad-ı mutlakdan ve dalâletin helâketinden kurtarmaya ve akvam-ı İslâmiyenin mâbeynindeki uhuvvetini inkişaf ettirmeye iki vesileyi bulduk. Birinci vesilesi: Risale-i Nur'dur ki, uhuvvet-i imaniyenin inkişafına kuvvet-i iman ile hizmet ettiğine kat'î delil, emsalsiz bir mazlumiyet ve âcizlik hâletinde telif edilmesi ve şimdi âlem-i İslâmın ekseri yerlerinde ve Avrupa ve Amerika'ya da tesirini göstermesi ve ihtilâlcilere ve dinsiz felsefeye ve otuz seneden beri dehşetli bir surette maddiyun ve tabiiyun gibi dinsizlik fikrine karşı galebe çalması ve hiçbir mahkeme ve ehl-i vukuf dahi onları cerh edememesidir. İnşaaallah bir zaman da, sizin gibi uhuvvet-i İslâmiyenin anahtarını bulan zatlar, bu mucize-i Kur'âniyenin cilvesini âlem-i İslâma işittireceksiniz.

İkinci vesilesi: Altmış beş sene evvel Câmîü'l-Ezhere gitmek istiyordum. Âlem-i İslâmın medresesidir diye, ben de o mübarek medresede bir ders almaya niyet ettim. Fakat kısmet olmadı. Cenab-ı Hak rahmetiyle bir fikir ruhuma verdi ki:

Câmîü'l-Ezher Afrika'da bir medrese-i umumiye olduğu gibi, Asya Afrika'dan ne kadar büyük ise, daha büyük bir darülfünun, bir İslâm üniversitesi Asya'da lâzımdır. Tâ ki İslâm kavimlerini, meselâ: Arabistan, Hindistan, İran, Kafkas, Türkistan, Kürdistan'daki milletleri, menfi ırkçılık ifsat etmesin. Hakikî, müsbet ve kudsi ve umumî milliyet-i hakikiye olan İslâmiyet milliyeti ile **إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ** Kur'an'ın bir kanun-u esasîsinin tam inkişafına mazhar olsun. Ve felsefe fünunu ile ulûm-u diniye birbiriyle barışsın ve Avrupa medeniyeti, İslâmiyet hakaikiyle tam musalâha etsin. Ve Anadolu'daki ehl-i mektep ve ehl-i medrese birbirine yardımcı olarak ittifak etsin diye, vilâyât-ı şarkiyenin merkezinde hem Hindistan, hem Arabistan, hem İran, hem Kafkas, hem Türkistan'ın ortasında, Medresetü'z-Zehra mânâsında, Câmîü'l-Ezher üslûbunda bir darülfünun, hem mektep, hem medrese olarak bir üniversite için, tam elli beş senedir Risale-i Nur'un hakaikine çalıştığım gibi ona da çalışmışım. En evvel bunun kıymetini (Allah rahmet etsin) Sultan Reşad takdir edip yalnız binasını yapmak için 20 bin altın lira verdiği gibi, sonra ben eski Harb-i Umumîdeki esaretimden döndüğüm vakit, Ankara'da mevcut 200 meb'ustan 163 meb'usun imzası ile 150 bin lira, o zaman paranın kıymetli vaktinde, aynı o üniversite için vermeyi kabul ve imza ettiler. Mustafa Kemal de içinde idi. Demek, şimdiki para ile beş milyon liraya yakın bir tahsisat vermekle, tâ o zamanda böyle kıymetdar bir üniversitenin tesisine herşeyden ziyade ehemmiyet verdiler. Hattâ dinde çok lâkayt ve garplılaşmak ve an'anattan tecerrüd etmek taraftarı bulunan bir kısım meb'uslar dahi onu imza ettiler. Yalnız onlardan ikisi dediler ki:

“Biz şimdi ulûm-u an'ane ve ulûm-u diniyeden ziyade garplılaşmaya ve medeniyete muhtacız.”

Ben de cevaben dedim:

Siz, farz-ı muhal olarak, hiçbir cihette ihtiyaç olmasa da, ekser enbiyanın Asya'da, şarkta zuhuru ve ekser hükemanın ve filozofların garpta gelmelerinin delâletiyle Asya'yı hakikî terakki ettirecek, fen ve felsefenin tesiratından ziyade hiss-i dinî olduğu halde, bu fitrî kanunu nazara almayarak garplılaşmak namıyla an'ane-i İslâmiyeyi bıraksanız ve lâdinî bir esas yapsanız dahi, dört beş büyük milletlerin merkezinde olan vilâyât-ı şarkiyede millet, vatan selâmeti için dine, İslâmiyetin hakaikine kat'iyen taraftar olmak, size

*Câmîü'l-Ezher
Afrika'da bir
medrese-i
umumiye olduğu
gibi, Asya
Afrika'dan ne
kadar büyük ise,
daha büyük bir
darülfünun, bir
İslâm üniversitesi
Asya'da lâzımdır.
Tâ ki İslâm
kavimlerini,
meselâ: Arabistan,
Hindistan, İran,
Kafkas, Türkistan,
Kürdistan'daki
milletleri, menfi
ırkçılık ifsat
etmesin.*

Mâdem
Reisicumhur
gayet mühim
mesâil-i siyasiye
içinde Şark
Üniversitesini
en ehemmiyetli
bir mesele yapıp
hattâ harika bir
tarzda altmış
milyon liranın
o üniversiteye
sarfı için bir
kanun çıkarmak
derecesinde
fevkalâde
bir hizmetle
medresenin
medâr-ı iftiharî ve
kendisine büyük
bir şeref verdiren
bu medrese-i
İslâmiyeye,
eski hocalık
hissiyatıyla
başlaması, bütün
şark hocalarını
minnettar etmiş.

lâzım ve elzemdir. Binler misallerinden bir küçük misal size söyleyeceğim: Ben Van'da iken, hamiyetli Kürt bir talebeme dedim ki: "Türkler İslâmiyete çok hizmet etmişler. Sen onlara ne niyetle bakıyorsun?" dedim.

Dedi: "Ben Müslüman bir Türkü, fâsık bir kardeşime tercih ediyorum. Belki babamdan ziyade ona alâkadarım. Çünkü tam imana hizmet ediyorlar." Bir zaman geçti, (Allah rahmet etsin) o talebem, ben esarette iken, İstanbul'da mektebe girmiş. Esareten geldikten sonra gördüm. Bazı ırkçı muallimlerden aldığı aksülâmel ile o da Kürtçülük damarıyla başka bir mesleğe girmiş. Bana dedi: "Ben şimdi gayet fâsık, hattâ dinsiz de olsa bir Kürdü salih bir Türke tercih ediyorum."

Sonra ben onu birkaç sohbette kurtardım. Tam kanaati geldi ki, Türkler bu millet-i İslâmiyenin kahraman bir ordusudur.

Ey sual soran meb'uslar! Şarkta beş milyona yakın Kürt var. Yüz milyona yakın İranlı ve Hintliler var. Yetmiş milyon Arap var. Kırk milyon Kafkas var. Acaba birbirine komşu, kardeş ve birbirine muhtaç olan bu kardeşlere, bu talebenin Van'daki medreseden aldığı ders-i dinî mi daha lâzım? Veyahut o milletleri karıştıracak ve ırktaşlarından başka düşünmeyen ve uhuvvet-i İslâmiyeyi tanımayan, sırf ulûm-u felsefeyi okumak ve İslâmî ilimleri nazara almamak olan o merhum talebenin ikinci halî mi daha iyidir? Sizden soruyorum.

İşte bu cevabımdan sonra, an'ane aleyhinde ve her cihetle garplılaşmak fikrini taşıyanlar, kalktılar, imza ettiler. İsimlerini söylemeyeceğim. Allah kurlarını affetsin; şimdi vefat etmişler.

Rabian: Mâdem Reisicumhur gayet mühim mesâil-i siyasiye içinde Şark Üniversitesini en ehemmiyetli bir mesele yapıp hattâ harika bir tarzda altmış milyon liranın o üniversiteye sarfı için bir kanun çıkarmak derecesinde fevkalâde bir hizmetle medresenin medâr-ı iftiharî ve kendisine büyük bir şeref verdiren bu medrese-i İslâmiyeye, eski hocalık hissiyatıyla başlaması, bütün şark hocalarını minnettar etmiş. Ve şimdi orta şarkta sulh-u umumînin temel taşı ve birinci kalesi olan bu üniversiteyi yine mesâil-i azîme-yi siyasiye içinde yeniden nazara alması, elbette bu vatan, bu devlete, bu millete bu azîm, faydalı hizmeti netice verecek. Ulûm-u diniye o üniversitede esas olacak. Çünkü hariçteki kuvvet tahribatı mânevîdir, imansızlıkladır. O mânevî tahribata karşı atom bombası, ancak mânevî cihetinde mâneviyattan kuvvet alıp o tahribatı durdurabilir. Mâdem elli beş sene bu meseleye bütün hayatını sarf etmiş ve bütün dekaikiyle ve neticeleriyle tetkik etmiş bir adamın bu meselede reyini almak ve fikrini sormak lâzım gelirken, Amerika'da, Avrupa'da bu meseleye dair istişareye kendinizi mecbur bildiğinizden, elbette benim de bu meselede söz söylemeye hakkım var. Hamiyetkâr olan bütün bir millet namına sizden bekliyoruz.

Said Nursî

Emirdağ Labikası 436

Arabî Hutbe-i Şâmiye eserinin tercümesi

Ey bu Cami-i Emevîde bu dersi dinleyen Arap kardeşlerim! Ben hadimin fevkinde, bu minbere ve bu makama irşadınız için çıkmadım. Çünkü size ders vermek haddimin fevkindedir. Belki içinizde yüze yakın ulema bulunan cemaate karşı benim misalim, medreseye giden bir çocuğun misali-

dir ki, o sabî çocuk sabahleyin medreseye gidip, okuyup, akşamda babasına gelip, okuduğu dersini babasına arz eder. Tâ doğru ders almış mı, almamış mı? Babasının irşadını veya tasvibini bekler. Evet, bizler size nispeten çocuk hükmündeyiz ve talebeleriniziz. Sizler bizim ve İslâm milletlerinin üstadları-sınız. İşte, ben de aldığım dersimin bir kısmını, sizler gibi üstadlarımıza şöyle beyan ediyorum:

Ben bu zaman ve zeminde, beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki: Ecnebîler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber; bizi maddî cihette kurun-u vustâda durduran ve tevkif eden, altı tane hastalıktır. O hastalıklar da bunlardır:

Birincisi: Ye'sin, ümitsizliğin içimizde hayat bulup dirilmesi.

İkincisi: Sıdkın hayat-ı içtimaiye-i siyasiyede ölmesi.

Üçüncüsü: Adâvete muhabbet.

Dördüncüsü: Ehl-i imanî birbirine bağlayan nuranî rabitaları bilmemek.

Beşincisi: Çeşit çeşit sarî hastalıklar gibi intişar eden istibdat.

Altıncısı: Menfaat-i şahsiyesine himmeti hasretmek.

Hâsıl-ı kelâm: Biz Kur'ân şakirtleri olan Müslümanlar, bürhana tâbi oluyoruz, akıl ve fikir ve kalbimizle hakaik-i imaniyeye giriyoruz. Başka dinlerin bazı efradları gibi ruhbanları taklit için bürhanı bırakmıyoruz. Onun için akıl ve ilim ve fen hükmettiği istikbalde, elbette bürhan-ı aklıye istinat eden ve bütün hükümlerini akla tespit ettiren Kur'ân hükmedecek.

Hem de İslâmiyet güneşinin tutulmasına, inkişafına ve beşeri tenvir etmesine mümanaat eden perdeler açılmaya başlamışlar. O mümanaat edenler çekilmeye başlıyorlar. Kırk beş sene evvel o fecrin emâreleri görüldü. Yetmiş birde fecr-i sâdık başladı veya başlayacak. Eğer bu fecr-i kâzip de olsa, otuz-kırk sene sonra fecr-i sâdık çıkacak.

Evet, hakaik-i İslâmiyetin mazi kıtasını tamamen istilâsına sekiz dehşetli mânialar mümanaat ettiler.

Birinci, ikinci, üçüncü mâniler: Ecnebîlerin cehli ve o zamanda vahşetleri ve dinlerine taassuplarıdır. Bu üç mâni, mârifet ve medeniyetin mehasini ile kırıldı, dağılmaya başlıyor.

Dördüncü ve beşinci mâniler: Papazların ve ruhanî reislerin riyasetleri ve tahakkümleri ve ecnebîlerin körü körüne onları taklit etmeleridir. Bu iki mâni dahi fikr-i hürriyet ve meyl-i taharrî-i hakikat nev-i beşerde başlamasıyla, zeval bulmaya başlıyor.

Altıncı, yedinci mâniler: Bizdeki istibdat ve şeriatın muhalefetinden gelen sû-i ahlâkımız mümanaat ediyordular. Bir şahıstaki münferid istibdat kuvveti şimdi zeval bulması, cemaat ve komitenin dehşetli istibdatlarının otuz-kırk sene sonra zeval bulmasına işaret etmekle ve hamiyet-i İslâmiyenin şiddetli feveranı ile sû-i ahlâkın çirkin neticeleri görülmesiyle bu iki mâni de zeval buluyor ve bulmaya başlamış. İnşallah tam zeval bulacak.

Sekizinci mâni: Fünun-u cedidenin bazı müspet mesâili, hakaik-i İslâmiyenin zahirî mânâlarına muhalif ve muarız tevehhüm edilmesiyle, zaman-ı mazideki istilâsına bir derece set çekmiş. Meselâ, küre-i arza emr-i İlâhî ile nezarete memur "Sevr" ve "Hût" namlarında iki ruhanî melâikeyi

Ben bu zaman ve zeminde, beşerin hayat-ı içtimaiye medresesinde ders aldım ve bildim ki: Ecnebîler, Avrupalılar terakkide istikbale uçmalarıyla beraber; bizi maddî cihette kurun-u vustâda durduran ve tevkif eden, altı tane hastalıktır.

*Maddeten
İslâmiyetin
terakkisinin
kuvvetli sebepleri
gösteriyor ki,
maddeten dahi
İslâmiyet istikbale
hükmedecek.
Birinci cihet,
mâneviyat
cihetinde
terakkiyatı ispat
ettiği gibi; bu
ikinci cihet
dahi maddî
terakkiyatını
ve istikbaldeki
hâkimiyetini
kuvvetli
gösteriyor.*

dehşetli cismânî bir öküz, bir balık tevehhüm edip, ehl-i fen ve felsefe hakikati bilmediklerinden, İslâmiyete muarız çıkmışlar.

Bu misal gibi yüz misal var ki, hakikati bilindikten sonra, en muannit filozof da teslim olmaya mecbur oluyor. Hattâ Risale-i Nur, Mucizat-ı Kur'âniye risalesinde, fennin iliştigi bütün âyetlerin her birisinin altında Kur'ân'ın bir lem'a-i icâzını gösterip, ehl-i fennin medar-ı tenkit zannettikleri Kur'ân-ı Kerîmin cümle ve kelimelerinde fennin eli yetişmediği yüksek hakikatleri izhar edip en muannit filozofu da teslim mecbur ediyor. Meydandadır, isteyen bakabilir. Ve baksın, bu mâni, kırk beş sene evvel söylenen o sözden sonra nasıl kırıldığını görsün.

İkinci cihet: Yani, maddeten İslâmiyetin terakkisinin kuvvetli sebepleri gösteriyor ki, maddeten dahi İslâmiyet istikbale hükmedecek. Birinci cihet, mânevîyat cihetinde terakkiyatı ispat ettiği gibi; bu ikinci cihet dahi maddî terakkiyatını ve istikbaldeki hâkimiyetini kuvvetli gösteriyor. Çünkü âlem-i İslâmın şahs-ı mânevîsinin kalbinde, gayet kuvvetli ve kırılmaz "beş kuvvet" içtima ve imtizaç edip yerleşmiş.

Birincisi: Bütün kemâlâtın üstadı ve üç yüz yetmiş milyon nefisleri bir tek nefis hükmüne getirebilen ve hakikî bir medeniyetle ve müsbet ve doğru fenlerle teçhiz edilmiş olan ve hiçbir kuvvet onu kıramayacak bir mahiyette bulunan hakikat-i İslâmiyettir.

İkinci kuvvet: Medeniyet ve san'atın hakikî üstadı ve vesilelerin ve mebâdilerin tekemmülüyle cihazlanmış olan şedid bir ihtiyaç ve belimizi kıran tam bir fakr, öyle bir kuvvettir ki, susmaz ve kırılmaz.

Üçüncü kuvvet: Yüksek şeylere müsabaka suretinde beşere yüksek mak-satları ders veren ve o yolda çalıştıran ve istibdâdâtı parça parça eden ve ulvî hisleri heyecana getiren ve gıpta ve hased ve kıskançlık ve rekabetle ve tam uyanmakla ve müsabaka şevkiyle ve teceddüd meyliyle ve temeddün meylânıyla teçhiz edilen üçüncü kuvvet, yalnız hürriyet-i şer'iyedir. Yani, insaniyete lâıyk en yüksek kemâlâta olan meyil ve arzu ile cihazlanmış olmak.

Dördüncü kuvvet: Şefkatle cihazlanmış şehamet-i imaniyedir. Yani tezel-lül etmemek, haksızlara, zâlimlere zillet göstermemek, mazlumları da zelil etmemek. Yani, hürriyet-i şer'iyenin esasları olan müstebitlere dalkavukluk etmemek ve biçarelere tahakküm ve tekebbür etmemektir.

Beşinci kuvvet: İzzet-i İslâmiyedir ki, i'lâ-yı kelimetullahı ilân ediyor. Ve bu zamanda i'lâ-yı kelimetullah, maddeten terakkiye mütevakkıf; medeniyet-i hakikiyeye girmekle i'lâ-yı kelimetullah edilebilir. İzzet-i İslâmiyenin iman ile kat'î verdiği emri, elbette âlem-i İslâmın şahs-ı mânevîsi, o kat'î emri istikbalde tam yerine getireceğine şüphe edilmez.

Evet, nasıl ki eski zamanda İslâmiyetin te-rakkisi, düşmanın taassubunu parçalamak ve inadını kırmak ve tecavüzatını def etmek, silâhla, kılıçla olmuş. İstikbalde silâh, kılıç yerine hakikî medeniyet ve maddî terakki ve hak ve hakkaniyetin mânevî kılıçları düşmanları mağlûp edip dağıtacak.

Biliniz ki: Bizim muradımız, medeniyetin mehasini ve beşere menfaati bulunan iyilikleridir. Yoksa medeniyetin günahları, seyyiatları değil ki, ah-maklar o seyyiatları, o sefahetleri mehasin zannedip, taklit edip malımızı harap ettiler. Ve dini rüşvet verip dünyayı da kazanamadılar. Medeniyetin

günahları iyiliklerine galebe edip seyyiatı hasenatına racih gelmekle, beşer iki harb-i umumî ile iki dehşetli tokat yiyip o günahkâr medeniyeti zir ü zeber edip öyle bir kustu ki, yeryüzünü kanla bulaştırdı. İnşallah, istikbaldeki İslâmiyetin kuvvetiyle medeniyetin mehasini galebe edecek, zemin yüzünü pisliklerden temizleyecek, sulh-u umumîyi de temin edecek.

Evet, Avrupa'nın medeniyeti fazilet ve hüda üstüne tesis edilmediğinden, belki heves ve hevâ, rekabet ve tahakküm üzerine bina edildiğinden, şimdiye kadar medeniyetin seyyiatı hasenatına galebe edip ihtilâlcî komitelerle kurtlaşmış bir ağaç hükmüne girdiği cihetle, Asya medeniyetinin galebesine kuvvetli bir medar, bir delil hükmündedir. Ve az vakitte galebe edecektir.

Acaba istikbale karşı ehl-i iman ve İslâm için böyle maddî ve mânevî terakkiyata vesile ve kuvvetli, sarsılmaz esbab varken ve demiryolu gibi istikbal saadetine yol açıldığı halde, nasıl meyus olup ye'se düşüyorsunuz ve âlem-i İslâmın kuvve-i mânevîyesini de kırılıyorsunuz? Ve yeis ve ümitsizlikle zannediyorsunuz ki, "Dünya herkese ve ecnebilere terakki dünyasıdır. Fakat, yalnız biçare ehl-i İslâm için tedennî dünyası oldu" diye pek yanlış bir hatâyâ düşüyorsunuz.

Mâdem meylülistikmal (tekâmül meyli) kâinata fitrat-ı beşeriyede fitraten derc edilmiş. Elbette, beşerin zulüm ve hatasıyla başına çabuk bir kıyâmet kopmazsa, istikbalde hak ve hakikat, âlem-i İslâmda nev-i beşerin eski hatîatına kefaret olacak bir saadet-i dünyeviyeyi de gösterecek inşaallah.

DÖRDÜNCÜ KELİME: Bütün hayatımda, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeden kat'î bildiğim ve tahkikatların bana verdiği netice şudur ki:

Muhabbete en lâyük şey muhabbettir; ve husumete en lâyük sıfat husumettir. Yani, hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi temin eden ve saadete sevk eden muhabbet ve sevmek sıfatı, en ziyade sevimli ve muhabbete lâyuktur. Ve hayat-ı içtimaiye-i beşeriyeyi zir ü zeber eden düşmanlık ve adâvet, her şeyden ziyade nefrete ve adâvete ve ondan çekilmeye müstahak ve çirkin ve muzır bir sıfattır. Bu hakikat Risale-i Nur'un Yirmi İkinci Mektubunda izahıyla beyan edildiğinden burada kısa bir işaret ediyoruz. Şöyle ki:

Husumet ve adâvetin vakti bitti. İki harb-i umumî adâvetin ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyleyse, düşmanlarımızın seyyiatı—tecavüz olmamak şartıyla—adâvetinizi celb etmesin. Cehennem ve azab-ı İlâhî kâfidir onlara...

Bazan insanın gururu ve nefisperestliği, şuursuz olarak, ehl-i imana karşı haksız olarak adâvet eder; kendini haklı zanneder. Halbuki, bu husumet ve adâvetle, ehl-i imâna karşı muhabbete vesile olan iman, İslâmiyet ve cinsiyet gibi kuvvetli esbabı istihfaf etmektir, kıymetlerini tenzil etmektir. Adâvetin ehemmiyetsiz esbablarını, muhabbetin dağ gibi sebeplerine tercih etmek gibi bir divâneliktir.

Madem muhabbet adâvete zıttır; ziya ve zulmet gibi hakikî içtima edemezler. Hangisinin esbabı galip ise, o hakikatiyle kalbde bulunacak; onun zıddı hakikatiyle olmayacak. Meselâ, muhabbet hakikatiyle bulunsa, o vakit adâvet şefkate, acımaya inkılâp eder. Ehl-i imana karşı vaziyet budur. Yahut adâvet hakikatiyle kalbde bulunsa, o vakit muhabbet, mümaşat ve ka-

Husumet ve adâvetin vakti bitti. İki harb-i umumî adâvetin ne kadar fena ve tahrip edici ve dehşetli zulüm olduğunu gösterdi. İçinde hiçbir fayda olmadığı tezahür etti. Öyleyse, düşmanlarımızın seyyiatı—tecavüz olmamak şartıyla—adâvetinizi celb etmesin.

Nasıl ki, nev-i
beşerdeki
telâhuk-u
efkâr ünvanı
altında asırlar
ve zamanların
tarih vasıtasıyla
birbiriyle
meşvereti, bütün
beşeriyetin
terakkiyatı ve
fünunun esası
olduğu gibi, en
büyük kıt'a olan
Asya'nın en geri
kalmasının bir
sebebi, o şûrâ-
yı hakikiyeyi
yapmamasıdır.

rişmamak, zahiren dost olmak suretine döner. Bu ise tecavüz etmeyen ehl-i dalâlete karşı olabilir.

Evet, muhabbetin sebepleri, iman, İslâmiyet, cinsiyet ve insanîyet gibi nuranî, kuvvetli zincirler ve mânevî kalelerdir. Adâvetin sebepleri, ehl-i imana karşı küçük taşlar gibi bir kısım hususî sebeplerdir. Öyleyse, bir Müslümana hakikî adâvet eden, o dağ gibi muhabbet esbablarını istihfaf etmek hükmünde büyük bir hatâdır.

Elhasıl: Muhabbet, uhuvvet, sevmek, İslâmiyetin mizacıdır, rabitasıdır. Ehl-i adâvet, mizacı bozulmuş bir çocuğa benziyor ki, ağlamak ister; bir şey arıyor ki onunla ağlasın. Sinek kanadı kadar ehemmiyetsiz bir şey, ağlamasına bahane olur. Hem insafsız, bedbîn bir adama benzer ki, su-i zan mümkün oldukça hüsn-ü zan etmez. Bir seyyie ile on haseneyi örter. Bu ise, seciye-i İslâmiye olan insaf ve hüsn-ü zan bunu reddeder.

ALTINCI KELİME: Müslümanların hayat-ı içtimaiye-i İslâmiyedeki saadetlerinin anahtarı, meşveret-i şer'iyedir. وَأَنْزَلْنَا سُورَةَ الْبَقَرَةِ âyet-i kerimesi, şûrâyı esas olarak emrediyor.

Evet, nasıl ki, nev-i beşerdeki telâhuk-u efkâr ünvanı altında asırlar ve zamanların tarih vasıtasıyla birbiriyle meşvereti, bütün beşeriyetin terakkiyatı ve fununun esası olduğu gibi, en büyük kıt'a olan Asya'nın en geri kalmasının bir sebebi, o şûrâ-yı hakikiyeyi yapmamasıdır.

Asya kıt'asının ve istikbalinin keşşafı ve miftahı şûrâdır. Yani, nasıl fertler birbiriyle meşveret eder; taifeler, kıt'alar dahi o şûrâyı yapmaları lâzımdır ki, üç yüz, belki dört yüz milyon İslâmın ayaklarına konulmuş çeşit çeşit istibdatların kayıtlarını, zincirlerini açacak, dağıtacak, meşveret-i şer'îye ile şehamet ve şefkat-i imaniyeden tevellüd eden hürriyet-i şer'iyedir ki, o hürriyet-i şer'îye, âdâb-ı şer'îye ile süslenip garp medeniyet-i sefihanesindeki seyyiatı atmaktır.

İmandan gelen hürriyet-i şer'îye iki esası emreder:

أَذَانًا دَلَّ وَلَا تَدْلُكَ
مَنْ كَانَتْ عَيْنُهُ لَا يَسْخَرُونَ
عَبْدَ اللَّهِ لَا يَصْنَعُونَ بِكَ تَمَعًا أَرَاكَ أَمْزُؤُورِ اللَّهِ
قَسَدًا : الْمُرْتَبَةُ الْقَرْمِيَّةُ عَيْنُهُ الرَّحْمَنُ

Yani, iman bunu iktiza ediyor ki, tahakküm ve istibdat ile başkasını tezellil etmemek ve zillilete düşürmemek, ve zâlimlere tezellül etmemek... Allah'a hakikî abd olan, başkalara abd olamaz. Birbirinizi, Allah'tan başka kendinize Rab yapmayınız. Yani, Allah'ı tanımayan, her şeye, herkese nispetine göre bir rububiyet tevehhüm eder, başına musallat eder. Evet, hürriyet-i şer'îye Cenab-ı Hakkın Rahman, Rahîm tecellisiyle bir ihsanıdır ve imanın bir hasasıdır.

يَلْفِيَا الصِّدْقُ وَلَا تَأْسُرْنَا نَأْسُرُكَ دَمِيرَ الْحَقِّ وَالْقَوِيمِ
الشُّورَى وَاللَّامِئَاتِ بِنِائِجِ الْهَوَى وَالسَّلَامَةَ عَلَى رَأْسِ الْعَدَاةِ

Yaşasın sıdk! Ölsün yeis! Muhabbet devam etsin! Şûrâ kuvvet bulsun! Bütün levn ve itâb ve nefret, hevâ hevâse tâbi olanlara olsun. Selâm ve selâmet, hüdâya tâbi olanlar üstüne olsun. Âmin.

Eğer denilse: Neden şûrâyı bu kadar ehemmiyet veriyorsun? Ve beşerin, hususan Asya'nın, hususan İslâmiyetin hayatı ve terakkisi nasıl o şûrâ ile olabilir?

Elcevap: Nurun Yirmi Birinci Lem'a-i İhlâsında izah edildiği gibi, haklı şûrâ ihlâs ve tesanüdü netice verdiğiinden, üç elif, yüz on bir olduğu gibi, ihlâs ve tesanüd-ü hakiki ile, üç adam, yüz adam kadar millete fayda verebilir. Ve on adamın hakikî ihlâs ve tesanüd ve meşveretin sırrıyla, bin adam kadar iş gördüklerini, çok vukuat-ı tarihiye bize haber veriyor. Madem beşerin ihtiyacatı hadsiz ve düşmanları nihayetsiz, ve kuvveti ve sermayesi pek cüz'î; hususan dinsizlikle canavarlaşmış, tahribatçı, muzır insanların çoğalmasıyla, elbette ve elbette, o hadsiz düşmanlara ve o nihayetsiz hâcetlere karşı, imandan gelen nokta-i istinad ve o nokta-i istimdad ile beraber hayat-ı şahsiye-i insaniyesi dayandığı gibi, hayat-ı içtimaiyesi de yine imanın hakaikinden gelen şûrâ-yı şer'î ile yaşayabilir, o düşmanları durdurur, o hâcetlerin teminine yol açar.

Hutbe-i Şamiye, s. 25-68.

*Haklı şûrâ ihlâs
ve tesanüdü netice
verdiğiinden, üç
elif, yüz on bir
olduğu gibi, ihlâs
ve tesanüd-ü
hakiki ile, üç
adam, yüz adam
kadar millete
fayda verebilir.*

